

ÞJÓÐARÖRYGGISRÁÐ

Málþing um fjölþættar ógnir (hybrid threats)

Tillaga lögð fyrir 3. fund þjóðaröryggisráðs 9. maí 2018.

Lagt er til að þjóðaröryggisráð samþykki að ráðið gangist fyrir því að haldið verði opið málþing um fjölþáttaógnir (hybrid threats) í samvinnu við finnskt öndvegissetur um aðgerðir gegn fjölþáttaógnum (European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats). Jafnframt verði leitað til háskóla, hugveitna og fjölmiðla hér á landi og erlendis um að taka þátt í málþinginu. Miðað er við að málþingið fari fram í byrjun ársins 2019.

Hnattvæðing og tækniþróun, einkum með tilkomu Netsins, hefur gjörbreytt stöðunni á alþjóðavettvangi undanfarin ár og skapað fjölmörg ný tækifæri en líka ógnir gagnvart öryggi einstaklinga og samfélagsins og grunnvallargildum. Net- og upplýsingatækni er orðin órjúfanlegur þáttur nútímasamfélags og forsenda framfara en um leið hafa komið í ljós nýir áhættuþættir eða veikleikar samfara þessari tæknibyltingu, sem unnt er að misnota t.d. með því að kerfisbundið grafa undan tiltrú á stjórnskipan og lýðræðisháttum. Netið og samfélagsmiðlar hafa m.a. haft áhrif á starfsemi hefðbundinna fjölmiðla og leiðir sem borgararnir hafa til þess að sækja sér upplýsingar eða hvernig upplýsingar berast þeim.

Ný hugtök ryðja sér rúms til að lýsa breyttum aðstæðum í öryggismálum sem eiga rætur að rekja til þessa. Þannig hefur orðið til hugtakið „fjölþáttaógnir“ (hybrid threats eða hybrid warfare). Ógnir af þessu tagi geta beinst gegn öryggi ríkisins, lýðræðislegri stjórnskipan, sem byggir á virðingu fyrir mannréttindum, frelsi einstaklingsins, trúfrelsi og jafnrétti. Markmiðið er að grafa undan tiltrú almennings á stjórnvöldum, stjórnskipan og lýðræðislegri framvindu. Hugtakið vísar til markvissra og samstilltra aðgerða ríkja eða skipulagsheilda, hvort heldur hernaðarlegra aðgerða eða óhefðbundinna skipulagðra aðferða t.a.m. hryðjuverka, skemmdarverka, tölvu- og netárása og undirróðursherferða. Birtingarmyndirnar geta verið kröftugar áróðursherferðir, miðlun rangra eða villandi upplýsinga til að skapa samfélagslegan óróa. Það getur verið erfitt að bregðast við ógnum af þessu tagi þar sem áhersla er einatt lögð á að fela hver raunverulega standi að baki beitingu aðgerðanna.

Á árinu 2016 höfðu finnsk stjórnvöld forgöngu um að setja á laggirnar evrópskt öndvegissetur gegn fjölþáttaógnum. (The European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats). Markmið öndvegissetursins er að styðja aðildarríkin í þeirri viðleitni að sporna gegn fjölþáttaógnum. Öll Norðurlöndin nema Ísland eiga aðild að setrinu. Leitað verði eftir samvinnu við öndvegissetrið vegna málþingsins.

Tillaga: Hér er lagt til að þjóðaröryggisráð samþykki að ráðið gangist fyrir því að haldið verði opið málþing um fjölþáttaógnir í samvinnu við hið finnska öndvegissetur. Jafnframt verði leitað til háskóla, hugveitna og fjölmiðla hér á landi um að taka þátt í málþinginu.